

Звіт про роботу за 2022 рік наукової школи
«Актуальні проблеми соціальної роботи в громаді: історія, теорія,
практика»

(керівник: доктор педагогічних наук, професор Оксана Олексіївна
Кравченко)

За звітний період:

- виконувалися дисертаційні дослідження:

аспірантка II року навчання: Песоцька Юлія Юріївна. Тема наукового дослідження: «Соціальна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами музейної педагогіки»;

аспірант II року навчання: Коляда Назарій Ігорович. Тема дисертаційного дослідження: «Соціалізація підлітків у дитячих і молодіжних громадських організаціях»;

аспірантка III року навчання: Вербовська Оксана Василівна. Тема наукового дослідження: «Професійна реабілітація осіб з інвалідністю в умовах реабілітаційного центру»;

аспірантка II року навчання: Сарнацька Аліна Валеріївна. Тема дисертаційного дослідження: «Підвищення безпеки жінок, які належать до уразливих до гендерного насильства груп»;

аспірант IV року навчання: Каркач Андрій Володимирович. Тема дисертаційного дослідження: «Особливості цифрової ресоціалізації літніх людей в умовах університету третього віку територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг)»

- завершено розробку науково-дослідної теми за кошти загального фонду державного бюджету: «Система соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму» (державний реєстраційний номер: 0119U103978).

Мета – на основі теоретико-методологічного обґрунтування наукової проблеми розробити та апробувати систему соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з обмеженнями життєдіяльності засобами інклюзивного туризму.

Відповідно до мети сформульовано такі завдання проекту:

1. З'ясувати стан проблеми організації соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з обмеженнями життєдіяльності в умовах закладу освіти.

2. Визначити теоретико-методологічні основи підвищення ефективності соціально-психологічної реабілітації цієї категорії дітей та молоді засобами інклюзивного туризму.

3. Розробити та апробувати систему соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з обмеженнями життєдіяльності засобами інклюзивного туризму.

4. Здійснити аналіз ефективності, дієвості розробленої системи і підготувати методичні рекомендації з організації соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з обмеженнями життєдіяльності засобами інклюзивного туризму.

У 2021 році дослідження додатково трансформувалися на вирішення наукової проблеми реабілітації внаслідок поширення коронавірусної інфекції COVID-19. За результатами проведених досліджень підготовлено науково-методичний довідник «Соціальна інклюзія дистанційного освітнього процесу» з рекомендаціями щодо психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу учасників освітнього процесу в умовах дистанційного навчання.

У 2022 р. співробітники держбюджетної теми розпочали дослідження, спрямовані на розробку рекомендацій щодо соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді внаслідок війни. За результатами підготовлена і видана колективна монографія «Соціально-психологічна реабілітація вразливих категорій громадян від наслідків війни».

Загалом, складна суспільно-політична ситуація зумовлює доцільність обґрунтування системи соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді від наслідків війни. Проведені дослідження засвідчили, що інклюзивний туризм сприяє підвищенню рівня стресостійкості учасників освітнього процесу, збереженню психічного здоров'я та соціального благополуччя.

Основним методологічним підходом у проведенні дослідження є міждисциплінарний, який передбачає синтез окремих наукових дисциплін: інклюзії, туризму, соціальної роботи, педагогіки, соціальної педагогіки, психології, краєзнавства, молодіжної роботи, медичної реабілітації тощо. Міждисциплінарний підхід спроможний забезпечити комплексне обґрунтування і розробку функціонування системи соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з інвалідністю засобами інклюзивного туризму на методологічному, технологічно-практичному й організаційному рівнях.

Основні ідеї дослідження і розробки: Сутність соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з ООП розуміється як комплексна, багаторівнева і динамічна система заходів, спрямованих на відновлення, розвиток та утвердження соціального статусу особистості, її психологічних функцій, якостей, властивостей; захист психічного здоров'я та соціального благополуччя; соціальне залучення до повноцінної життєдіяльності та дієздатності, включення в соціальні відносини на основі усунення обмежень життєдіяльності та створення доступного середовища. Інноваційною технологією соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з ООП є інклюзивний туризм, який забезпечує інтегративний потенціал усіх видів реабілітації: медичної, психолого-педагогічної, професійної, трудової, фізкультурно-спортивної, фізичної, соціальної, психологічної (відповідно до Закону України «Про реабілітацію інвалідів»). Система соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з ООП засобами інклюзивного туризму спрямована на створення умов для відновлення психоемоційного стану та соціального статусу разом із саморозвитком, самореалізацією і самовихованням.

За результатами досліджень встановлено, що інноваційною технологією, яка комплексно інтегрує всі види реабілітації дітей та молоді з ООП, став інклюзивний туризм; поряд із реабілітаційним впливом, інклюзивний туризм є потужним засобом оздоровлення, що виявляється у відновленні і розширенні адаптаційних можливостей організму, підвищенні стійкості до впливу різноманітних факторів; завдяки своїй формі та змісту інклюзивний туризм

сприяє формуванню мотивації до пізнання і творчості, тим самим стає формою освітньо-виховної діяльності завдяки реалізації базових загальнопедагогічних принципів: наочності, культуровідповідності, природовідповідності, співпраці, активності тощо.

Обґрунтовано метод міжсекторальної співпраці з організації інклюзивного навчання на рівні громади: закладів освіти (забезпечення психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу); інклюзивно-ресурсних центрів (надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг); закладів соціальної сфери (надання соціальних послуг); реабілітаційних установ (надання реабілітаційних послуг); закладів охорони здоров'я (здійснення медичного обслуговування на основі МКФ-ДП); громадських організацій (ініціатива з реалізації інклюзивних проєктів на рівні громади).

Схарактеризовано метод комплексної єдності медичної, психологічної і соціальної складової під час реабілітації дітей та молоді з ООП. Оскільки психофізіологічні порушення призводять до соціальної дезадаптації, основне завдання соціально-психологічної реабілітації – забезпечити людині з інвалідністю психофізіологічне і соціальне благополуччя. Реабілітаційні заходи, спрямовані на компенсацію порушених функцій, являють собою складний комплекс медичних (фізіологічних), психологічних і соціальних впливів.

Для реалізації мети та завдань дослідження система соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з ООП засобами інклюзивного туризму передбачала такі напрями: організаційно-управлінський; діагностичний; інформаційно-аналітичний; науково-методичний; консультативний напрям; напрям комплексної реабілітації за видами: психологічна реабілітація; освітня реабілітація; соціально-педагогічна реабілітація; сімейна реабілітація; рекреаційна реабілітація; медична реабілітація; професійна та трудова реабілітація; фізкультурно-спортивна реабілітація; напрям співпраці міждисциплінарної команди.

Результати етапів (відповідно до технічного завдання) наводяться у таблиці 1 цієї Форми:

Таблиця 1

Номер етапу/ строки	Назва етапу згідно з технічним завданням	Заплановані результати	Отримані результати
Термін етапу: 01.01.20– 31.12.20	Визначення методології, методів, гіпотези дослідження, обґрунтування його програми	1. Вивчення, аналіз та узагальнення наукового досвіду з проблематики дослідження. 2. Теоретичне обґрунтування міждисциплінарного підходу у дослідженні інклюзивного туризму. 3. Розгляд філософських, педагогічних, соціальних, психологічних і методичних аспектів	– проаналізовано та систематизовано вітчизняні та зарубіжні розвідки з проблематики дослідження; – виявлено інтегративний потенціал різних дисциплін, зокрема інклюзивної освіти, педагогіки, соціальної роботи, психології,

		<p>організації соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами з метою визначення методологічних позицій дослідження.</p> <p>Публікації: статті в журналах, що входять до наукометричної бази даних Web of Science, Scopus та/або Index Copernicus – 5; статті у журналах, що входять до переліку фахових видань України і мають ISSN, статті у закордонних журналах – 5; Монографії та/або розділи монографій – 8 д.а.; Охоронні документи на об'єкти права інтелектуальної власності – 3; апробовано наукові або науково-практичні результати – 3.</p>	<p>економіку, краєзнавства, географії, соціальної політики, молодіжної роботи, медицини та маркетингу; – визначено теоретико-методологічні засади дослідження системи соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму.</p> <p>Публікації: статті в журналах, що входять до наукометричної бази даних Web of Science, Scopus та/або Index Copernicus – 6; статті у журналах, що входять до переліку фахових видань України і мають ISSN, статті у закордонних журналах – 20; Монографії та/або розділи монографій – 72 д.а.; Охоронні документи на об'єкти права інтелектуальної власності – 9; апробовано наукові або науково-практичні результати – 8.</p>
<p>Термін етапу: 01.01.21– 31.12.21</p>	<p>Розробка та апробація системи соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з обмеженнями життєдіяльності засобами інклюзивного туризму</p>	<p>1. Визначення сутності системи соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з обмеженнями життєдіяльності засобами інклюзивного туризму. 2. Обґрунтування структурних складових цієї системи та їх взаємозв'язки: мети, завдань, напрямів,</p>	<p>– обґрунтовано систему соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з обмеженнями життєдіяльності засобами інклюзивного туризму; – розроблено практичний інструментарій упровадження системи,</p>

		<p>функцій, форм, методів, засобів, критеріїв ефективності.</p> <p>3. Розробка практичного інструментарію з упровадження системи соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з обмеженнями життєдіяльності засобами інклюзивного туризму.</p> <p>4. Проведення моніторингу ефективності системи соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з обмеженнями життєдіяльності засобами інклюзивного туризму.</p> <p>Публікації: - статті в журналах, що входять до наукометричної бази даних Web of Science, Scopus та/або Index</p>	<p>що включає психологічні, педагогічні, фізичні, фізкультурно-спортивні, соціально-побутові та медичні заходи;</p> <p>– визначено методи соціо-прородно-ресурсної оцінки природних умов для кожного типу захворювань за такими напрямками: технологічний, психологічний та фізіологічний (з технологічної точки зору важливо розробити інноваційні педагогічні технології; для психологічної оцінки важливо враховувати емоційно-естетичний вплив ландшафту на людину, визначити значущість емоційного компонента для зміцнення здоров'я дітей та молоді з обмеженнями життєдіяльності; фізіологічна оцінка визначає ступінь доступності природних умов для дітей та молоді з різними захворюваннями);</p> <p>– запропоновано діагностичний інструментарій (анкети, матеріали, опитування, спостереження) з визначення ефективності впровадження цієї системи.</p> <p>Публікації: статті в журналах, що входять до наукометричної бази даних Web of Science, Scopus та/або Index</p>
--	--	--	---

		<p>Copernicus – 5; статті у журналах, що входять до переліку фахових видань України і мають ISSN, статті у закордонних журналах – 5; монографії та/або розділи монографій – 7 д.а.; Охоронні документи на об'єкти права інтелектуальної власності – 3; апробовано наукові або науково-практичні результати – 3.</p>	<p>Copernicus – 11; статті у журналах, що входять до переліку фахових видань України і мають ISSN, статті у закордонних журналах – 43; Монографії та/або розділи монографій – 31 д.а.; Охоронні документи на об'єкти права інтелектуальної власності – 6; апробовано наукові або науково-практичні результати – 9.</p>
<p>Термін етапу: 01.01.22– 31.12.22</p>	<p>Теоретичне осмислення результатів дослідження та розробка методичних рекомендацій з використання системи соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з обмеженнями життєдіяльності засобами інклюзивного туризму</p>	<p>1. Розробка рекомендацій зі створення безбар'єрного середовища як однієї з умов соціальної інтеграції людей з інвалідністю.</p> <p>2. Класифікація туристичних та рекреаційних об'єктів України, на базі яких можливо реалізувати маршрути інклюзивного туризму для дітей та молоді.</p> <p>3. Розробка освітньо-виховних технологій із формування толерантності, поваги до різноманіття у молодого покоління, пізнання національної культури, історії, традицій, а також сприяння розвитку шанобливого ставлення до навколишнього середовища та екології в умовах туристичної діяльності</p> <p>4. Обґрунтування інклюзивного туризму як потужної технології національно-патріотичного</p>	<p>– Запропоновані рекомендації для закладів освіти щодо питань соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму; – за показниками природно-ресурсного потенціалу, історико-культурної спадщини, туристично-рекреаційних ресурсів, рівня розвитку туристично-реабілітаційної інфраструктури та доступності навколишнього середовища для людей з інвалідністю систематизовано та укладено довідник туристичних та рекреаційних зон, рекомендованих до впровадження інклюзивного туризму для дітей та молоді; – виявлено, що інклюзивний туризм є передумовою доступу</p>

		<p>та екологічного виховання.</p> <p>За результатами НДР буде захищено 6 магістерських робіт та 3 дисертації на здобуття наукового ступеня доктор філософії.</p> <p>Публікації: - статті в журналах, що</p>	<p>до історико-культурних та природних об'єктів. Це сприяє соціалізації та соціальній реабілітації, розширенню меж сфери спілкування та долає соціальну ізоляцію, забезпечує доступ до ресурсів довкілля, формує бережливе ставлення до навколишнього середовища.</p> <p>Інклюзивний туризм є важливою складовою реалізації теорії зеленої соціальної роботи, водночас конкретною технологією її практичного впровадження;</p> <p>– визначено, що провідними завданнями патріотичного та екологічного виховання дітей та молоді засобами інклюзивного туризму стали: пробудження патріотичних почуттів та історичної свідомості дітей та молоді; прилучення їх до духовної спадщини, багатств національної культури; формування відповідального ставлення до навколишнього середовища та екологічної культури.</p> <p>За результатами НДР захищено 14 магістерських робіт та 4 дисертації на здобуття наукового ступеня доктор філософії.</p> <p>Публікації: - статті в журналах, що входять до</p>
--	--	---	---

		<p>входять до наукометричної бази даних Web of Science, Scopus та/або Index Copernicus – 5; статті у журналах, що входять до переліку фахових видань України і мають ISSN, статті у закордонних журналах – 5; Монографії та/або розділи монографій – 7 д.а.; Охоронні документи на об'єкти права інтелектуальної власності – 4; апробовано наукові або науково-практичні результати – 3.</p>	<p>наукометричної бази даних Web of Science, Scopus та/або Index Copernicus – 21; статті у журналах, що входять до переліку фахових видань України і мають ISSN, статті у закордонних журналах – 101; Монографії та/або розділи монографій – 90,7 д.а.; Охоронні документи на об'єкти права інтелектуальної власності – 1; апробовано наукові або науково-практичні результати – 5.</p>
--	--	--	---

Достовірність наукових положень і результатів дослідження підтверджується цілісністю теоретичної та методологічної обґрунтованості вихідних позицій досліджуваної проблеми, використанням комплексу різноманітних методів дослідження та їх адекватністю відповідно до мети і завдань дослідження, репрезентативністю вибірки і статистичною значущістю одержаних емпіричних даних, апробацією результатів дослідження. Автори наукового дослідження особисто здійснювали апробацію і практичне впровадження розроблених ними положень на базі закладів освіти, закладів соціальної сфери, інклюзивно-ресурсних центрів, Уманської виробничо-територіальної первинної організації Українського товариства сліпих, Уманської організації Українського товариства глухих, музеїв, реабілітаційних центрів, молодіжних центрів, громадських організацій, Державного підприємства «Український дитячий центр «Молода Гвардія»», Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді, Національного денрологічного парку «Софіївка».

Цінність очікуваних результатів для потреб розвитку країни та загальнолюдської спільноти полягає в тому, що запропоновані рішення допоможуть не лише підвищити рівень соціальної інклюзії в державі, але й упровадити ефективні інклюзивні практики на рівні громади, у тому числі створити безбар'єрний простір. Дослідження виконується відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України № 722/2019.), Національного плану дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року (розпорядження КМУ № 285-р від 07 квітня 2021 р.), Стратегії людського розвитку (Указ Президента України № 225 від 2 червня 2021 р.), Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України № 119/2021 від 24 березня 2021 р.), Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (розпорядження КМУ № 366-р від 14 квітня 2021 р.).

Головний прикладний підсумок НДР – обґрунтовано три функціональних системи соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму: для дітей, молоді та в цілому для осіб з інвалідністю; розроблено практичний інструментарій впровадження системи, що включає психологічні, педагогічні, фізичні, фізкультурно-спортивні, соціально-побутові та медичні заходи (вивчення освітнього компонента «Інклюзивний туризм», тренінги, інклюзивні туристичні маршрути, індивідуальна та групова робота, 3 D тури в умовах карантинних обмежень, проєктна та грантова діяльність тощо); доповнено критерії оцінки соціо-природно-ресурсного потенціалу туристичних об'єктів для кожного типу захворювань за напрямками (технологічним, психологічним, фізіологічним та реабілітаційним); поряд із соціо-природно-ресурсною оцінкою визначено параметри доступності природних ресурсів та об'єктів туристичної інфраструктури для учасників з впровадження програми інклюзивного туризму: рекреаційний, лікувально-оздоровчий, транспортний, архітектурний, санітарно-гігієнічний, реабілітаційний (медична реабілітація, психолого-педагогічна реабілітація, професійна реабілітація, трудова реабілітація, фізкультурно-спортивна реабілітація, фізична реабілітація, соціальна реабілітація, психологічна реабілітація); розроблено рекомендації для закладів освіти щодо питань соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у галузях освіти, соціальної сфери, охорони здоров'я, громадського сектору, зокрема, у процесі удосконалення освітнього процесу в умовах закладів загальної та вищої освіти, створення новітніх технологій соціального обслуговування та покращення якості життя, у роботі міждисциплінарних реабілітаційних команд, при запровадженні дієвої системи соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму, розробці методичних рекомендацій щодо оптимізації їхніх сильних сторін на шляху до соціальної інтеграції.

Результати дослідження використано під час підготовки майбутніх соціальних працівників, психологів (розробка та оновлення освітніх компонентів, написання випускних кваліфікаційних робіт, позанавчальні заходи тощо), організації та проведення науково-практичних заходів (II Всеукраїнський науково-практичний симпозіум з інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму з міжнародною участю, Регіональний науково-практичний семінар за темою «Соціальна інклюзія дистанційного освітнього процесу», науково-методичний семінар «Діяльність інклюзивно-ресурсних центрів у світлі нових нормативних документів: регіональний досвід» та ін.).

Практична реалізація матеріалів дослідження виражена у їх використанні під час грантових проєктів, серед них – «Міжнародний художній симпозіум-плєнер осіб з інвалідністю «Мистецтво без обмежень» за сприяння Українського культурного фонду (м. Умань, 13-24 серпня 2020 року), «Культурно-рекреаційно-туристична Черкащина: інклюзивно-соціальна 3D-карта» за фінансової підтримки Українського культурного фонду (липень – жовтень 2021 р.); «Вчимося разом чути та долати соціальну ізоляцію» за

підтримки Британської ради в Україні (березень – липень 2021 р.); локальний тренінг «Активні громадяни» (жовтень – листопад 2022 р.).

За результатами проведених досліджень надано наукові послуги: «Розробка навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців за професією 5133 Супроводжувач осіб з інвалідністю» на замовлення Київського міського центру соціальної, професійної та трудової реабілітації інвалідів; «Розробка науково-теоретичних основ технології соціально-психологічної реабілітації дітей з особливими освітніми потребами засобами каністерапії» на замовлення Клубу собаківництва Товариства сприяння обороні України; «Розробка навчально-методичного забезпечення діяльності інклюзивного табору» на замовлення Управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради; «Розробка навчально-методичного супроводу цифровізації соціальних послуг» на замовлення Управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради; «Розробка методичних рекомендацій із соціально-психологічної реабілітації учасників бойових дій методом каністерапії» на замовлення Центрального клубу собаківництва Товариства сприяння обороні України.

Відповідно до запиту Науково-дослідного інституту праці і зайнятості населення співробітники є у складі робочих груп з розробки професійних стандартів за професіями соціальної сфери, а саме: професії 2351.2 Методист навчально-методичної роботи з надання соціальних послуг; професії 2340 Вихователь соціальний по роботі з дітьми з інвалідністю; професії 2445.2 Психолог установи соціального захисту; професії 1210.1 Директор регіонального центру соціальних служб (навчально-методична робота).

Узагальнені результати НДР можуть бути використані органами державної влади, громадськими організаціями, закладами освіти, закладами соціальної сфери, історико-культурними заповідниками, музеями національного, державного, місцевого рівнів.

Соціально-економічний та суспільний ефект від упровадження результатів дослідження перевищує витрати коштів державного бюджету. Реабілітація знижує витрати держави на охорону здоров'я і соціальне забезпечення за рахунок зменшення розмірів і кількості допомог. Звичайно, що показник може уточнюватися, однак не підлягає сумніву висока економічна ефективність реабілітації людей з інвалідністю, що ураховує соціальну ефективність реабілітації, обумовленої поверненням повноцінної людини у сім'ю і суспільство.

Результати НДР використані при розробленні навчального курсу «Інклюзивний туризм», оновленні навчальних курсів «Теорія соціальної роботи», «Методи соціальної роботи», «Психологія особистості», «Організація та методика соціально-психологічного тренінгу», «Психологія життєвої кризи особистості», «Методика роботи психолога» в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

На матеріалах НДР захищено 4 дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії (3 – спеціальність 231 Соціальна робота: Войтовська А. І. «Гендерна соціалізації студентів з інвалідністю в умовах ВНЗ»; Скочко М.О. «Організаційно-змістові засади надання соціальних послуг у сільській місцевості»; Жеребко І.А. «Організаційно-змістові засади надання соціальних

послуг людям з інвалідністю засобами інклюзивного туризму»; 1 – спеціальність 053 Психологія: Чупіна К.О. «Соціально-психологічна реабілітація студентів з обмеженням життєдіяльності засобами інклюзивного туризму»), 10 магістерських кваліфікаційних робіт.

За результатами залучення здобувачів вищої освіти до наукової роботи отримано диплом II ступеня Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціальності «Соціальна робота» (Ужгородський національний університет, квітень 2020 р.); диплом III ступеня Всеукраїнського конкурсу наукових робіт імені Олександра Яременка «Актуальні проблеми молодіжної та сімейної політики» (ДЗ «Інститут сімейної та молодіжної політики», 2022 р.); диплом III ступеня Міжнародного конкурсу студентських наукових робіт «Управлінські, соціальні та поведінкові науки у реалізації засад сталого розвитку» (Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, 2022 р.); диплом I та III ступенів Інклюзивного конкурсу «Точки дотику» в рамках реалізації Міжнародної програми розвитку інклюзивних спільнот (УДПУ імені Павла Тичини, 2022 р.).

Організовано і проведено Студентський конкурс проєктів з інклюзивного туризму «Подорожуємо без бар'єрів» спільно з Черкаським обласним центром медико-соціальної експертизи ЧОР та Асоціацією інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму; Інклюзивний конкурс «Точки дотику» в рамках реалізації Міжнародної програми розвитку інклюзивних спільнот.

- реалізовано локальний тренінг «Активні громадяни» за підтримки Британської ради в Україні (жовтень-листопад 2022 року)

- аспірантка II року навчання отримала диплом III ступеня Всеукраїнського конкурсу наукових робіт імені Олександра Яременка «Актуальні проблеми молодіжної та сімейної політики» (ДЗ «Інститут сімейної та молодіжної політики», 2022 р.); диплом I ступеня в Інклюзивному конкурсі «Точки дотику» в рамках реалізації Міжнародної програми розвитку інклюзивних спільнот (УДПУ імені Павла Тичини, 2022 р.).

Керівник наукової школи:
доктор педагогічних наук, професор

Оксана КРАВЧЕНКО